

DOI: <https://doi.org/10.53486/9789975359030.09>

CZU: 343.123.4(478)

PARTICULARITIES OF THE EXTINGTIVE PRESCRIPTION

PARTICULARITĂȚI ALE PRESCRIȚIEI EXTINGTIVE

BUGA Anastasia, studentă, Specialitatea: Drept

Academia de Studii Economice din Moldova,

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

Tel: +373 79 050 013

e-mail autor: buga.anastasia@ase.md

Abstract: *In everyday life we always use elements of time periodization - in years, months, semesters, weeks or hours. From a legal point of view, all these elements can be defined by a single notion - term. The delay may lead to the occurrence of legal effects in the sense of acquiring certain rights or to the termination of other legal effects in the sense of extinguishing certain rights. In the latter case, the notion 'term' expresses the idea of a sanction, which may also concern the error, negligence or recklessness of those concerned in following or complying with the provisions of the law, as regards the units of time in which their rights must be exercised. The paper proposes for research comparative elements between various types of sanctions, which involve deadlines. Also included were the similarities, which I noticed during the research of several civil codes - of France, Italy and the Russian Federation, including that of the Republic of Moldova. These proposals were interspersed with the objective of this paper - a better understanding of the subject by paying special attention to the comparison process, because we consider this method of research effective.*

Keywords: *term, period, delimitation, classification, comparative analysis.*

Clasificarea JEL: K15 – Drept civil, Drept comun

INTRODUCERE

Instituția prescripției extinctive a apărut în dreptul privat roman în perioada Imperiului. În legătură cu extinderea statului roman, perioade relativ scurte de limitare nu puteau fi aplicate în rândul persoanelor care erau foarte îndepărtate spațial unele de altele și, prin urmare, incapabile să exercite controlul zilnic asupra proprietății lor. În legătură cu acest rescript din 199, împărații Sever și Caracalla au introdus așa-numita *praescriptio longi temporis*, care protejează numai persoanele care cultivă pământul altcuiva de zece sau douăzeci de ani. Provine din latinescul *praescriptio*, cuvânt compus din termenii *prae* și *scribere*, care înseamnă „înainte de a fi scris”. Charles P. Sherman menționează că „potrivit dreptului roman, prescripția a constat într-o afirmație preliminară înainte de a aborda problema principală într-un proces” [6, pag. 276]. Împăratul Justinian a îmbunătățit regulile de prescripție și a inclus principiul *Actio nondum nata non praescribitur*, potrivit căruia „prescripția începe să curgă din ziua în care dreptul poate fi afirmat” [7, pag. 239] și stipulația că intervalul de timp trebuie să fie continuu, introducând și cauzele suspendării prescripției.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Termenul de prescripție extinctivă reprezintă intervalul de timp, stipulat de lege, înăuntrul căruia trebuie exercitat dreptul la acțiune ori dreptul de a cere executarea silită sub sancțiunea pierderii acestor drepturi de către titularul lor. Conform art. 2219 din Codul Civil Francez, prescripția extinctivă este un mod de stingere a unui drept rezultat din inacțiunea titularului său pentru o anumită perioadă de timp.

În funcție de sfera lor de aplicare, termenele de prescripție pot fi generale și speciale, clasificarea fiind făcută chiar în Codul Civil al Republicii Moldova, la articolele 391 și 392. Conform art. 391 alin. (1), termenul general de prescripție extinctivă reprezintă termenul în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani – similitudine cu Codul Civil al Rusiei – art. 196, alin. (1). Termenul special însă, este termenul care se aplică anumitor categorii de raporturi juridice, prevăzute expres de lege. Acestea pot fi pe o durată mai mică sau mai mare de 3 ani. Termenele de prescripție speciale sunt prevăzute și de alte legi. Spre exemplu, la art. 17 al Legii Contenciosului Administrativ este prevăzut termenul de 30 zile pentru cererea prin care se solicită anularea unui act administrativ sau recunoașterea dreptului pretins.

Noua versiune a Codului civil a adus un termen special de prescripție extinctivă de 10 ani, iar alte termene au fost excluse și nu se mai aplică. Astfel, din data de 1 martie, există trei termene de prescripție extinctivă: termenul general de trei ani și termenele speciale de șase luni și 10 ani. Vechea versiune a Codului reglementa separat prescripția în cazul viciilor construcției. Astfel, au fost excluse mai multe cazuri de termene speciale de prescripție de șase luni, inclusiv pentru încasarea penalităților, din cauza că un asemenea tip de prescripție nu se regăsește în alte sisteme de drept și creează confuzie între penalitate și dobânda legală de întârziere.

Art. 394 din Codul Civil al Republicii Moldova delimitează materia de aplicare a prescripției extinctive. Astfel, *acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai dacă persoana în a cărei favoare a curs prescripția, creditorii persoanei sau oricare altă persoană care are un interes legitim a ridicat excepția de tardivitate conform Codului de procedură civilă*. Din noțiune rezultă că, regula referitoare la domeniul de aplicare a termenului de prescripție extinctivă constă în faptul că *acest termen se aplică ori de câte ori, printr-o prevedere legală, raportul juridic nu va fi considerat imprescriptibil*. [7, pag. 240] Însă în Cod sunt menționate și trei categorii asupra cărora nu se răsfrânge termenul de prescripție:

a) privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale, dacă legea nu prevede altfel (de exemplu, nu se va prescrie cererea de apărare a reputației profesionale sau a onoarei, însă dacă au fost încălcate alte drepturi nepatrimoniale, precum ar fi dreptul la nume, domiciliu sau viață, atunci apărarea lor este posibilă indiferent de cât timp a trecut după încălcarea dreptului);

b) deponenților față de instituțiile financiare privind restituirea depunerilor (aceste acțiuni sunt excluse din sfera de acțiune a termenelor de prescripție *din cauză că existența acestor raporturi este nelimitată în timp*. [7, pag. 242]);

c) cu privire la repararea prejudiciului cauzat vieții sau sănătății persoanei. În acest caz, se repară prejudiciul pentru o perioadă anterioară intentării acțiunii, dar nu mai mare de 3 ani (după cum am menționat și anterior, dreptul la nume, domiciliu sau viață sunt drepturi nepatrimoniale, apărarea lor fiind posibilă indiferent de cât timp a trecut după încălcarea acestora).

Conform art. 395 din Codul Civil al Republicii Moldova, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Noțiune asemănătoare găsim și în Codul Civil al Federației Ruse la art. 200, alin. (1) - „dacă legea nu prevede altfel, curgerea termenului de prescripție începe din ziua în care persoana a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre încălcarea dreptului său și despre cine este pârâtul de drept în cererea pentru ocrotirea acestui drept”. Prin urmare, dată a nașterii dreptului la acțiune este data la care *dreptul subiectiv este încălcat, negat, contestat ori la care trebuie exercitat*. Conform art. 398. din Codul Civil al Republicii Moldova, curgerea termenului de prescripție extinctivă se suspendă în asemenea cazuri, precum: înaintarea acțiunii este imposibilă din cauza unui impediment în afara controlului creditorului și dacă lui nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele sale; executarea obligațiilor este amânată (moratoriu); creditorul sau debitorul face parte din rîndul forțelor armate puse pe picior de război; etc.

Repunerea în termenul de prescripție reprezintă beneficiul acordat de lege titularului dreptului la acțiune, care din motive temeinice, nu a putut formula acțiune în justiție în perioada termenului de prescripție, astfel organele judecătorești sunt îndreptățite să soluționeze în fond cererea de chemare în judecată, deși a fost introdusă după împlinirea termenului de prescripție. Conform art. 403 alin (1) din Codul Civil al Republicii Moldova, repunerea în termen nu poate fi dispusă decât dacă partea și-a exercitat dreptul la acțiune înainte de împlinirea unui termen de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de prescripție, și doar dacă nu a expirat durata maximă calculată.

Dacă intenționăm să facem o delimitare față de alte sancțiuni din drept civil, este necesar de a analiza asemănările și deosebirile dintre acestea.

Analizând în comparație cu prescripția achizitivă (uzucapiunea), putem observa că există între acestea asemănări, precum: ambele sunt sancțiuni de drept pentru titularii drepturilor subiective civile inactivi; ambele sunt concepte sau institutii de drept civil și ambele presupun termene. Deosebirile dintre prescripția extinctivă și prescripția achizitivă vizează următoarele aspecte: prescripția extinctivă stinge dreptul la acțiune (în sens material), iar prescripția achizitivă conduce la dobândirea unui drept real principal; fiecare prescripție are reguli proprii de suspendare și întrerupere, iar „repunerea în termen” este aplicabilă numai prescripției extinctive.

O altă sancțiune de drept civil, asemănătoare prescripției extinctive reprezintă decăderea. Decăderea se aseamănă cu prescripția extinctivă deoarece: ambele sunt sancțiuni de drept civil; ambele au efect extinctiv și ambele presupun termene. Principalele deosebiri dintre aceste două sunt următoarele: prescripția extinctivă stinge dreptul la acțiune în sens material, în timp ce decăderea stinge însuși dreptul subiectiv civil; suspendarea, întreruperea și repunerea în termen sunt schimbări proprii termenului de prescripție, termenul de decădere nefiind susceptibil de suspendare, întrerupere și repunere în termen.

Printre deosebirile mai importante dintre termenul extinctiv și prescripție extinctivă menționăm: termenele de prescripție pot fi numai legale, în timp ce termenele extinctive pot fi după caz: convenționale, legale sau jurisdicționale; prescripția extinctivă este atât un mod de transformare a conținutului raportului juridic civil obligațional, cât și o sancțiune, iar termenul extinctiv este o modalitate a actului juridic civil; suspendarea, întreruperea și repunerea în termen sunt schimbări proprii termenului de prescripție; prescripția extinctivă stinge dreptul la acțiune, iar termenul extinctiv stinge dreptul subiectiv civil și obligația civilă corelativă.

CONCLUZII

Conform observațiilor și informațiilor analizate, trebuie de subliniat faptul că prescripția extinctivă stinge numai dreptul material la acțiune, nu și dreptul subiectiv. Acesta continue să existe și după expirarea termenului de prescripție, fără a mai fi însoțit de sancțiunea dreptului la acțiune în sens material. Analiza comparativă a fost utilă pentru a delimita asemănările și deosebirile dintre anumite sancțiuni utilizate în drept civil.

Importanța prescripției extinctive se bazează pe interesul general de a asigura certitudinea și securitatea raporturilor juridice civile, constituind o condiție esențială pentru desfășurarea normală a relațiilor sociale. Prescripția oferă tuturor raporturilor civile stabilitate, deoarece drepturile nu pot rămâne la infinit sub amenințarea unui litigiu. Pe de altă parte, la survenirea unei dificultăți de probă între părți din cauza trecerii unei perioade îndelungate de timp, aplicarea prescripției reprezintă un beneficiu de ordin juridic, de asemenea, pentru ambele părți ale raportului. Nu în ultimul rând, reprezintă un impuls pentru participanții la raportul juridic civil pentru respectarea termenelor prevăzute de lege și a întregii legislații și oridinii de drept.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Codul Civil al Republicii Moldova, Adoptat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 1107-XV, Publicat la 22-06-2002 în Monitorul Oficial Nr. 82-86 art. 661.
2. Codul Civil Francez, Adoptat de Napoleon Bonaparte între 1804 și 1804, în vigoare din 21 martie 1804.
3. Codul Civil al Italiei, Emisă cu Decretul regal din 16 martie 1942, nr. 262, în vigoare de la 21 aprilie 1942.
4. Codul Civil al Federației Ruse, adoptat de Duma de Stat între 1994 (completat până în 2006 cu încă 3 părți), intrat în vigoare din 1995.
5. Legea contenciosului administrativ, nr. 793-XIV din 10.02.2000. Publicată în Monitorul Oficial al R.Moldova nr.57-58/375 din 18.05.2000.
6. Charles Phineas Sherman, *Roman law in the Modern World Hardcover*, Ed. Palala Press, 2016
7. S. Baieș, N. Roșca, *Drept Civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică, Volumul I*, Ed. Cartier Juridic, 2004.

Coordonator științific: GÎSCA Veronica, dr., conf. univ,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
tel. +37369351466, e-mail: veronicagisca1911@gmail.com